

Televisio ahdettuna yksiin kansiin

**Patricia Holland: THE
TELEVISION HANDBOOK.**

London: Routledge, 1997. 315 s.

John Ellis toteaa Visible Fictions -kirjassaan, että televisio on järjestetty tuottamaan erityisesti sarjamootoisia tuotteita. Näiden tuotteiden tuotanto on järjestetty teollisesti, tavalla jossa henkilökunta on hierarkisesti asetunut suorittamaan selkeästi määriteltyjä tehtäviä. Patricia Hollandin The Television Handbook puolestaan kertoo yksityiskohtia myöten, miten tuo televisioteollisuus käytännössä toimii ja mitä kukin koneiston ratas tekee.

Hollandin mukaan kirja on tarkoitettu "niille, jotka haluavat tulla telelukupäälliköiksi". Selvästi suurin kuviteltu lukijaryhmä ovat tv-alalle aikovat nuoret, sillä Holland on pannut melkoisesti painoa alan koulutuksen esittelylle. Tässä hän korostaa myös laaja-alaisen sivistyksen (education) merkitystä pelkän harjaantumisen (training) sijaan.

Kirja kuuluu James Curranin toimittamaan "Media Practice" -sarjaan, jossa julkaistavien teosten on tarkoitus paitsi "opastaa 'kuinka se tehdään', myös tarjota kriittinen näkökulma nykyisiin mediakäytäntöihin". Peruspaketin kirja tarjoaa, mutta kritiikki jää paikoin puolitiehen. Lähinnä arvostelu kohdistuu kilpailutilanteen tuomaan kaupallistumiskehitykseen. Kirja asettuikin tällä tavoin julkisen palvelun television puolesta puhujaksi ja myös johdonmukaisesti peräänkuuluttaa moniäänisyyttä televisio-ohjelmiin. Samaan aikaan Holland on tiukasti sisällä tuotannon näkökulmassa, mikä ilmenee esimerkiksi erilaisten lajityyppien arvohierarkian uusintamisena. Näin ollen televisioinstituution perimmäiset itsestäänselvytykset näyttävät jäävän "kriittisy-

deltä" tavoittamatta.

Kirjan toinen osa, joka keskittyy television tekemiseen käytäntöihin, on paikoin Okkoselta tuttua "jos ulkona on pakkasta, on syytä ottaa mukaan liijykynä" -tyyppistä detaljitietoa. Koska kirja on kirjoitettu Britanniassa sikäläisiin tarpeisiin, on yksityiskohtien käytökelpoisuus suomalaiselle alan harrastajalle paikoin kyseenalainen. Esimerkiksi televisiotuotannon sisäiset työnjaot ja tehtävämikkeet vaihtelevat suuresti eri maissa ja erilaisissa tuotantoyrityksissä. Valitettavasti vastaavaa kirjaa suomalaisesta järjestelmästä ei ole tarjolla.

Paikoitellen kirjassa häiritsee

television" välillä. Narratiivisen puolelle putoavat fiktiiviset muodot, minisarjat, sarjat, saippuaoopperat ja tilannekomediat, kun taas faktuaalisella puolella ovat "vakavammat" ohjelmat, "joiden tarkoitus on paremminkin ohjata kuin seuraila yleisön makua, koska ne kiinnittävät huomion sosiaalisiin kysymyksiin, seittävät politiikkaa, taidetta tai tiedettä" (s. 150), toisin sanoen "dokumentit ja faktuaalinen televisio".

Tällä tavoin dokumentit, "faktuaalinen televisio" ja uutiset näyttävät vapaina "narratiivisen television" piirteistä. Holland toteaa "narratiivista televisio-

muodoista", että niissä geneerinen realismi on tärkeämpää kuin "realiteetit maailmassa" ja vahvistaa tämän aloittamalla dokumenttiluvun alaotsikolla "representing reality". Alaluku joka käsittelee mm. formalisteja ja muita kriittisiä ääniä, on sekin sijoitettu siten, että kritiikki näyttää kohdistuvan yksinomaan "fiktiivisiin" narratiivisiin muotoihin. Kun vielä kaikki "hyvät" esimerkit narratiivisen peruskaavan rikkomisesta näyttävät olevan elokuvan puolelta, televisiofiktio on taas loksahtanut paikalleen massoja tyhmistävänä itsestäänselvyytenä: "elokuvan intensiivinen, itsenäinen maailma on hyvin

erilainen kuin television hämähä, jatkuva virta" (s. 129). Tähän jatkuvaan virtaan kuuluvat paitsi fiktiiviset, "narratiiviset" ohjelmat, myös nk. "tavallinen televisio", joka koostuu "julkisohjelmista, studioyleisöohjelmista, kuluttajaohjelmista, musiikki- ja visailuohjelmista, paikallisista uutismaksimiohjelmista, nuorisohjelmista, urheilusta ja niin edespäin". Tavallinen televisio on keveää ja viihdyttävää ohjelmavirtaa, vain lievästi informatiivista ja enimmäkseen jutustelua, henkilöitä, vähän musiikkia ja paljon naurua. Juuri tämä ohjelmisto on Hollandin mukaan sitä televisiolle ominaisinta, "vaikka se onkin sitä vähiten ar-

sävy, joka pyrkii luomaan houkuttelevaa kiiltoa televisiotuotannolle ja sen tekijöille. Työn kiireisyyden, monimutkaisuuden ja yksityiskohtien paljouden esittelyn näyttää olevan tarkoitus osoittaa sen vaikeus. Tämän tyyppinen sävy ei toki ole harvinainen televisiotuotantoa tai esimerkiksi mainosten tuotantoa käsittelevässä kirjallisuudessa vaan pikemminkin osa professionalismin tuottamista. Paikoin jäin kuitenkin kaipaamaan kriittistä näkökulmaa myös tekemisen käytäntöjen kuvaamisessa.

Kirjan kriittisyys osoittaa pinnallisuutensa myös tehdessään jaottelun "narratiivisen television" ja "dokumenttien ja faktuaalisen

vostettua". (s. 137)

Tämän jälkeen ei olekaan yllättävää, että luku "Television and the public sphere" on suoraa jatkoa uutisluvulle, ja että se sisältää kuvauksia vain niistä kokeiluista, joita on tehty "ei-narratiivisten" laityyppien parissa. Sinänsä kiinnostava on James Curranin luvun alussa muotoilema lähtökohta, jonka mukaan monimuotoisen televisio toiminnan tulisi tarjota "erilaisille ryhmille, joilla on erilaiset sosio-ekonomiset taustat, kokemukset ja ymmärrys, mahdollisuus osallistua yhteiseen ja vastavuoroiseen dialogiin". Näiden dialogien käymistä muissa kuin "vakavammassa" genreissä Holland ja muut kirjoittajat eivät tunnuta pitävän mahdollisena.

The Television Handbook tarjoaa yleiskuvan televisiotuotannosta yksityiskohtia myöten ja käsittelee myös jossain määrin niitä rajoituksia, joiden sisällä televisiotuotannon on toimittava. Holland ei sorru television tulevaisuutta, internetiä ja digitalisoitumista käsittelevissä lopetusluvuissa sen paremmin yltiöoptimismiin kuin yltiöpessimismiinäkään, vaikka esitteleeekin niin mcluhanit kuin baudrillarditkin. Television perusjako "vakavaan" ja "kevyeen", "informaatioon" ja "vihteeseen" jää kuitenkin kirjassa kyseenalaistamatta. Samoin uusinnetaan näiden jakojen sukupuolittuneisuus toteamalla jälleen, että saippuoperaan piirteet kytkeytyvät erityisesti naisten elämään. Kirjassa sukupuoli otetaan huomioon lähinnä biologisella tasolla, eli keskittymällä kuvaamaan naisten tuloa erilaisiin televisioalan ammatteihin, jotka aiemmin olivat kokonaan miehittyttä.

Kirjan vahvuuksia ovat sen moninaisuus ja jopa ajoittainen moniäänisyys. Patricia Hollandin itsensä kirjoittamien osuuksin rinnalla kulkevat lyhyet puheenvuorot eri televisioalojen ammattilaisilta, joista osa on kirjan kiinnostavinta antiä. Erityisen raikas oli tuottaja Tony Garnettin kipakka puheenvuoro brittiläisen televisiokulttuurin muutoksesta ja televisiosarjajamuodon aliarvostamisesta.

KATJA VALASKIVI

Kriisiviestinnän tutkimus Norjasta

**Soilikki Vettenranta:
MAKING SENSE OF
CHERNOBYL NINE
YEARS AFTER:
TV News Reception Study
of the Environmental
Disaster.**

Department of Education, University of Trondheim 1998, 294 s.

Soilikki Vettenranta käsittelee väitöskirjassaan Tshernobylin ydinvoimalaonnettomuden jälkeistä Norjan viranomais tiedotusta ja aiheen käsittelyä mediassa monipuolisesti: kriisi- ja riskiviestinnän tutkimisen ja kehittämisen näkökulmasta, tiedottajan ja journalistin suhteen kannalta ja monin paikoin myös sukupuolinäkökulmasta. Haastatteluaineistonsa laadullisen analyysin Vettenranta rakentaa nojautumalla Heideggerin ja Habermasin teoreettisiin ideoihin.

Tshernobylin onnettomuuden aikaan keväällä 1986 Vettenranta itse työskenteli Norjan luonnonvarain hallinnon tiedottajana. Omat kokemukset tiedotuksen ongelmista sekä onnettomuuspaikalla vierailleen työtoverin syöpäkuolema 90-luvun alussa olivat tutkijan lähtökohtina väitöskirjatöyän alkessa useita vuosia onnettomuuden jälkeen.

Vettenranta painottaa oman elämäkokemuksensa merkitystä tutkimuksen onnistumisen kannalta: työ julkisen hallinnon tiedottajana niin Suomessa kuin Norjassakin auttoi ymmärtämään hallinnon toimintatapoja ja diskursseja. Aikaisempi työskentely journalistina oli tutustuttanut median toimintaan sisältä käsin, ja tutkijan kokemus auttoi Tshernobyli-tiedotukseen liittyneen tieteellisen argumentaation arvioimisessa.

Vettenrannan mielestä myös hänen sukupuolensa avasi miestutkijoihin verrattuna toisenlaisen pääsyn haastateltavien maailmaan. Äitinä hän pystyi paremmin samaistumaan haastateltavien äitien ja onnettomuuden aikana raskaana olleen naisen kokemuksiin. Oma lapsuus syrjäisellä maaseudulla auttoi ymmärtämään

alemmiin koulutettujen haastateltavien elämänpääriä. Jopa ulkomaalaisuudessaan Vettenranta näki positiivisia puolia: haastateltavien silmissä hän ei vaikuttanut akateemisesti artikuloivalta tutkijalta, vaan tavalliselta ihmiseltä kielivirheineen.

Reseptio- tutkimus?

Vettenrannan mukaan työn päätaivoitteena oli selvittää Tshernobylin onnettomuutta koskevien TV-uutisten tulkintaa. Kirjan alaosikon mukaan kyseessä on ympäristökatastrofia koskeva tv-uutisten vastaanottotutkimus. Reseptiotutkimukseksi teoksen menetelmä on poikkeuksellinen: uutisten vastaanottoa ei tutkittu niiden "ensimmäisen" vastaanoton yhteydessä, vaan yhdeksän vuotta onnettomuuden jälkeen.

Vettenranta kokosi empirisen tutkimusaineistonsa haastatteleamalla 15 norjalaista keväällä 1995. Kolmannes haastatelluista oli Tshernobylin kriisitiedotuksessa mukana olleiden viranomaisorganisaatioiden edustajia (ei julkisuudessa ollutta johtoporrasta), kolmannes journalisteja ja viimeinen kolmannes maallikkoja, jotka onnettomuuden aikaan asuivat radioaktiivisen saasteen pahimminkin koskettamalla alueella Norjassa. Haastateltavien valinnalla Vettenranta pyrki saamaan mahdollisimman monipuolisesti sekä onnettomuuden että sitä koskevan viestintäprosessin kanssa tekemisissä olleiden kokemukset ja tulkinnot mukaan tutkimusaineistoon.

Keskeinen osa jokaista haastateltelua oli 40 minuutin mittaisen TV-uutiskoosteen katsominen yhdessä haastateltavan kanssa ja keskustelu siitä.

Vettenrannan mukaan haastateltujen tarkoitus oli selvittää, kuinka jälkikäteen esitetyt tv-uutiset vaikuttavat haastateltavien tulkintoihin onnettomuudesta, millaisia menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta koskevia ajatuksia, reaktioita ja assosiaatioita uutiset herättävät niiden katsomistilanteessa. Erityisesti Vettenranta kiinnitti huomiota siihen, millainen tiedo-

